

Vabariigi Valitsuse korralduse „Alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamine ajavahemikus kella 22.00 kuni 10.00“ seletuskiri

Sissejuhatus

Eelnõu eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut. Viimaste nädalate suundumused ja viiruse leviku jätkuv epideemiline tõus on näidanud, et COVID-19 haigestumuse intensiivsus on endiselt väga kõrge ja pigem kasvav ning langustrendi ette näha ei ole. Terviseamet on Eestis koroonaviiruse laialdase leviku tõttu välja kuulutanud tervishoiualase hädaolukorra.

Vabariigi Valitsuse 17. septembri 2020. a korraldusega nr 322 „Alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamine ajavahemikus kella 00.00 kuni 10.00“ peatati alates 25. septembrist 2020. a kuni 24. oktoobrini 2020. a avaliku korra tagamise huvides riigis tervikuna alkohoolse joogi jaemüügi õigus müügikohas, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikus kella 00.00 kuni 10.00. Vabariigi Valitsuse 15. oktoobri 2020. a korraldusega nr 348 pikendati 25. oktoobrist 2020. a kuni 24. novembrini 2020. a avaliku korra tagamise huvides riigis tervikuna alkohoolse joogi jaemüügi õigust müügikohtades, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikus kella 00.00 kuni 10.00. Vabariigi Valitsuse 18. novembri 2020. a korraldusega nr 412 pikendati alates 25. novembrist 2020. a kuni 26. jaanuarini 2021. a avaliku korra tagamise huvides riigis tervikuna alkohoolse joogi jaemüügi õigust müügikohtades, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikus kella 00.00 kuni 10.00. Vabariigi Valitsuse 15. jaanuari 2021. a korraldusega nr 10 pikendati alates 27. jaanuarist 2021. a kuni 28. veebruarini 2021. a avaliku korra tagamise huvides riigis tervikuna alkohoolse joogi jaemüügi õigust müügikohtades, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikus kell 22.00 kuni 10.00.

Käesoleva korralduse kohaselt on alkohoolse joogi jaemüügi õigus jätkuvalt peatatud müügikohas, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikus kell 22.00 kuni 10.00. Korraldusega pikendatakse seni kehtinud alkohoolse joogi jaemüügi õiguse piirangut ja selle erandeid uueks perioodiks kuni 31. märtsini 2021. a (kaasa arvatud). Piirangute eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut.

Alkoholi tarbimisele suunatud piirangud on põhjendatud, sest alkoholi tarbimine nõrgendab inimese immuunsüsteemi ja seega organismi vastupanuvõimet nakkushaigustele. Suurtes kogustes alkoholi tarbimine suurendab ägeda respiratoorse distressi sündroomi (ARDS) riski, mis on COVID-19 üks raskemaid tüsistusi.¹ Lisaks muudab alkoholi tarvitamine inimese käitumist, sealhulgas vähendades ohutaju, soodustades riskikäitumist, ning suurendab viiruse leviku ennetamiseks ette nähtud käitumisjuhiste järgimata jätmise tõenäosust. Samuti pikendab jaemüük kohapeal tarbimiseks siseruumides viibimise aega. Eeltoodu tingib omakorda inimeste nakatumise ja teiste inimeste nakatamise riski suurenemise. Seetõttu on põhjendatud, et pikendatakse alkohoolse joogi jaemüügi õiguse kohta kehtestatud piirangute kehtivust üle riigi müügikohtades, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks.

Korralduse eelnõu on koostanud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantselei ametnikud.

¹ https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0010/437608/Alcohol-and-COVID-19-what-you-need-to-know.pdf?ua=1

Selgitused eelnõu kohta

Jaemüük on alkoholiseaduse (edaspidi AS) § 3 lõike 1 punkti 5 kohaselt alkoholi müügiks pakkumine, müük või mis tahes võlaõigusliku lepingu sõlmimine või mis tahes õiguslikul alusel majandustegevuse raames kättesaadavaks tegemine või üleandmine tarbijale tarbijakaitseseaduse tähenduses. AS sätestab loetelu müügikohtadest, kus alkohoolse joogi jaemüük on lubatud, nt kauplused, toitlustusettevõtted, majutusettevõtted, sõitjateveo teenuse osutamisel kasutatav vee- või õhusõiduk jm (AS § 40 lg 1).

Alkoholi müük kauplustes kella 22.00 kuni 10.00 on juba praegu AS alusel piiratud. Samas toitlustusettevõtetes alkoholi müügile öisel ajal AS piiranguid ei sea. AS § 40 lõike 2 kohaselt on alkohoolse joogi jaemüük kohapeal tarbimiseks lubatud ainult sama paragrahvi lõike 1 punktides 2–6 ja 8–10 nimetatud müügikohtades. Alkohoolse joogi kaasamüük on sõltumata müügikohast keelatud ajavahemikul kella 22.00 kuni 10.00.

AS § 36 lõike 1 punkt 1 lubab avaliku korra tagamise huvides Vabariigi Valitsusel peatada alkohoolse joogi jaemüügi õigus riigis tervikuna. Avaliku korra mõiste tuleneb korrakaitseaduse §-st 4, mille kohaselt on avalik kord ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitstus. Korraldus kehtestatakse inimeste elu ja tervise kaitseks ning COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku ennetamiseks ja tõkestamiseks. Korrarikkumiste oht seisneb viiruse leviku ennetamiseks ette nähtud käitumisjuhiste järgimata jätmises.

16. veebruari 2021. a seisuga lisandus viimase ööpäevaga Eestis 5702 testi tulemust, nendest 622 olid positiivsed. 16. veebruari 2021. a kella 07.00 seisuga oli haiglaravil haiglate edastatud andmete põhjal 493 patsienti, juhitalval hingamisel oli 18 patsienti. Ööpäeva jooksul lisandus 7 surmajuhtumit. Kokku oli 16. veebruari 2021. a seisuga Eestis surnud 508 koroonaviirusega nakatunud inimest. Viimase 14 päeva jooksul on tehtud testide seast osutunud positiivseks kokku 8474 testi, mis teeb suhtarvuks 100 000 elaniku kohta 632,63.

Reproduktsiooni alusarv R ehk nakatamiskordaja näitab, et v.a Tartumaal on haigestumus teistes maakondades endiselt kasvutrendis ning järgmisel nädalal võime näha haigestumuse tõusu. Tartumaa R on üle ühe, mis viitab, et seal on oodata väikest tõusu. Kõik andmed kinnitavad, et vaatamata ajutisele stabiliseerumisele on haigestumuse intensiivsus endiselt väga kõrge ja viiruse levik ulatuslik. Eelnevate nädalate stabiliseerumine on pöördunud selgelt tõusutrendi, juurdekasv on 21,2%.

Korralduse punktiga 1 piiratakse riigis tervikuna alkoholi müüki kõigis müügikohtades, kus on lubatud alkoholi jaemüük kohapeal tarbimiseks, ajavahemikul kella 22.00 kuni 10.00.

Punktiga 2 nähakse ette erandid punktis 1 kehtestatud piirangust. Alkohoolse joogi jaemüügi piirangut ei kohaldata rahvusvahelisel reisijateveol kasutatava õhusõiduki pardal ning rahvusvahelise lennujaama ja rahvusvahelise sadama reisiterminali ootealal pärast pardakontrolli väravaid asuval müügikohale. Erand nähakse ette rahvusvaheliseks liikluseks avatud lennujaama ja sadama ainult reisijatele ette nähtud alal asuvas müügikohas, st sadama ja lennujaama puhul selle ootealal pärast pardakontrolli väravaid enne reisija pardale minekut ning rahvusvahelisi reise tegeva õhusõiduki pardal. Lennujaama julgestuspiirangu alal asuva VIP-teenuse ja Business Lounge'i sissepääsupaketid on mh pikka aega klientidele ette müüdüd ning sisaldavad ka alkohoolseid jooke kohapeal tarbimiseks. Samas pääseb lennujaama

Julgestuspiirangu alale ja sadama ootealale ligi vaid eraldi tasu eest ja reisijapileti olemasolul. Nimetatud kohtades viibivad isikud lühemat aega kui toitlustus- või meelelahutusasutuses. Lennujaama julgestuspiirangu alal ja sadama ootealal ei teki ka probleeme hilisema kontaktide tuvastamisega, sest on täpselt teada, mis lennule ja istekohale või millisele laevale inimene suundub. Sarnane erand on ka kehtivas alkoholiseaduses piirangute kehtestamisel jaemüügile.

Korralduses ettenähtud erandit ei kohaldata rahvusvahelisel reisijateveol kasutatava veesõiduki pardal, sest laevade ühiskasutatavates siseruumides võib viibida korraga palju inimesi, mis suurendab võimalust viiruse levikuks lähikontaktide kaudu (ühiselt kasutatavad joogi- ja sööginõud jms). Õhusõidukis on inimeste liikumisvõimalused piiratud ja selles viibitakse lühikest aega. Rahvusvahelise reisiliikluse puhul kehtib Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korraldus nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“, mille kohaselt seatakse liikumisvabaduse piirang Eestisse sisenemisel riigipiiri ületanud isikutele. Sama korraldusega on kehtestatud ka täielik liikumisvabaduse piirang huvireisi raames laevale minekuks marsruudil Tallinn–Stockholm–Tallinn. Mõlemad piirangud toetavad märgatavalt nakkusriski vähendamist rahvusvahelises reisiliikluses.

Erand nähakse ette ka majutusettevõtetes ööbivatele külastajatele alkoholsete jookide kohapealse tarbimise võimaluseks majutusruumide minibaarides ja hommikusöögil. Majutusettevõtetes olev minibaar on väike kapp, enamasti külmkapp, kuhu saab paigutada jooke jms. Samuti kuuluvad minibaari erinevad klaasid ja pudeliavajad. Majutusteenus koos minibaariga ja ka hommikusöögipaketid, mis sisaldavad nt vahuveini, on valdavas enamikus külastajatele varem välja müüdud. Viiruse leviku oht ei ole majutusruumis või hommikusöögilauas suur, sest neis ruumides ei viibi ühel ajal suurt hulka inimesi, lisaks ei teki probleeme hilisemate kontaktide tuvastamisega, sest majutusasutustel on täpne ülevaade ööbivatest külastajatest. Minibaarid ei ole üldjuhul ka lukustatavad, mis raskendaks piirangu täitmist. Erandit kohaldatakse üksnes majutusasutuses ööbivate külastajate suhtes, kes saavad kasutada numbritoa minibaari ja hommikusöögi ajal tarbida paketi ette nähtud alkoholseid jooke. Kui sellisele hommikusöögi toitlustusteenusele on ligipääs määratlemata isikutel või toitlustuskohas võib viibida määratlemata isikute ring, on tegemist avaliku siseruumiga. Seetõttu tuleb sellises toitlustuskohas täita avaliku koha nõudeid, mis on sätestatud Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korralduses nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“.

Majutusettevõtete erandid ei laiene piirangu kehtivuse ajal muudele majutusettevõtte ruumidele või osadele, seega alkoholne jook ei tohi olla kättesaadav piirangu ajal nt fuajees või koridoris asuvas joogiautomaadis või *lobby*-baaris.

AS § 36 alusel alkoholse joogi jaemüügi ajaline piiramine ei keela alkoholi tarbimist. Alkoholse joogi jaemüügi õiguse peatamise piirangu täitmise järelevalve käigus on leitud mitmeid ettevõtjaid üle Eesti, kes kasutavad alkoholse joogi jaemüügi õiguse peatamise piirangust kõrvale hoidmiseks erinevaid viise ja lahendusi.

Arvestades, et AS § 36 alusel alkoholse joogi jaemüügi ajaline piiramine ei keela alkoholi tarbimist, on erinevaid võimalusi piirangust kõrvale hoida. Politsei- ja Piirivalveamet on järelevalve käigus tuvastanud järgmisi jaemüügi peatamise piirangu vältimise viise:

- 1) alkoholi müüakse suures koguses laudadesse enne piirangu kellaaja saabumist südaööl;
- 2) alkoholi müüakse enne südaööd, võttes alkoholi „hoiule“ ja väljastades selle talongi alusel pärast piirangute saabumist;

- 3) lõbustusasutusse sisenemiseks müüakse kallimaid pileteid, mille alusel võib kaasa võtta oma alkoholi;
- 4) lõbustusasutusse sisenemiseks müüakse pileteid, mis sisaldavat tasuta alkoholi;
- 5) kasutatakse avatud arvet (arve avatakse enne piirangu algusaega).

Kirjeldatud alkohoolse joogi jaemüügi õiguse piiramise nõueterikkumine on vähemaks jäänud. Samas on endiselt tuvastatud uute rikkumistena nn peobusside, -limusiinide, -kaatrite, -veokite kasutamine piirangute eiramiseks. Lisaks on tuvastatud karastusjoogi purkide kasutamist alkoholi manustamiseks, jättes sellega mulje, et tarbitakse alkoholivaba jooki. Täiendavalt on välisukse suletud, et järelevalve ei saaks kontrollida, kas nõuetest peetakse kinni või mitte. Lääne prefektuur on tuvastanud, et Harju ja Ida-Viru maakonna meelelahutusasutuste külastamise piirangu tõttu on rohkem erinevaid kliente suundunud teise piirkonda teenuseid saama. Samuti väidetakse, et peetakse erapidusid või koos viibivad ainult asutuse töötajad, kuid järelevalve menetluses ei ole see info tõele vastanud. 2020. a detsembris edastas Põhja prefektuur selliste rikkumiste infot kohaliku omavalitsuse üksustele ja Terviseametile 19 korda.

Eelkirjeldatud viisid alkohoolse joogi jaemüügi peatamise piirangust kõrvale hoidmiseks ei ole kooskõlas eesmärgiga ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut. Piirangute kehtestamise lähtekohaks on Terviseameti seisukoht, mille kohaselt on koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatav COVID-19 haigus nakkushaigus, mis levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu, peamiselt lähikokkupuutel nakkusohtliku inimesega, kellel on haigusele iseloomulikud sümptomid. See tähendab, et viirust on võimalik saada nakatunud inimesega lähikontaktis olles, muu hulgas kasutades samu toidu- või jooginõusid, või saastunud käte ning tihti kasutatavate puutepindade kaudu. Eriti suur on viiruse leviku oht vähe ventileeritud siseruumides ning kohtades, kus viibib ühel ajal suur hulk inimesi.

Vaatamata sellele, et piirangust hoiavad kõrvale üksikud ettevõtjad, võib nende tegevusest tulenev mõju viiruse levikule olla märkimisväärne ja tagasipöördumatute tagajärgedega tervishoiusektorile. Samuti saavad piirangust kõrvale hoidvad ettevõtjad lisatulu piiranguid järgivate ettevõtjate arvel, mistõttu koheldakse ettevõtjaid ebavõrdselt. Kui piirangust kõrvale hoidmine jätkub, võib vajalikuks osutuda lisapiirangute kehtestamine. Piirangutest kõrvalehoidjate leidmiseks ning kõrvalehoidmise ärahoidmiseks on tugevdatud järelevalvet piirangu täitmise üle. Kirjeldatud juhtumite korral on võimalik kohaldada alkoholiseaduses või korrakaitseaduses sätestatud meetmeid ning vajaduse korral sunniraha.

Alkoholi tarvitamine nõrgendab inimese immuunsüsteemi ja seega vastupanuvõimet nakkushaigustele, samuti muudab inimese käitumist ning suurendab viiruse leviku ennetamiseks ette nähtud käitumisjuhiste järgimata jätmise tõenäosust. Alkoholi tarbimisega väheneb ohutaju, sealhulgas võõraste isikutega suhtlemisel ja distantsi hoidmisel, ning suureneb riskikäitumine, sealhulgas viiruse levikut soodustav käte pesemata jätmine või desinfitseerimissoovituste järgimata jätmine jne. Selle tagajärjel satuvad viiruseosakesed õhku ja pindadele ning sellega suureneb risk nakatada teisi inimesi. Alkoholi tarbimine meelelahutus- ja toitlustusasutustes raskendab ka tagantjärele lähikontaktsete ringi kindlaksmääramist. Alkoholimüügi piirang vähendab tõenäoliselt külastajate arvu baarides, ööklubides jms asutustes, mis vähendab võimalikke kontakte suure nakkusriskiga kohtades, kus on suurem riskikäitumise oht, kuna alkoholi müügi lubamine kinnistes ruumides (toitlustus- jmt asutused) suurendab seal pikemat aega viibimist. Seetõttu on proportsionaalne piirata alkoholi müüki üle Eesti, öisel ajal ning siseruumides.

2020. aasta augustis tekkisid Tartu ja Ida-Viru maakonnas koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatava COVID-19 haiguskolded, milles valdav osa haigestunutest sai viiruse vahetult või edasikandumise teel alkoholi müügiga tegelevatest toitlustusettevõtetest, kus määrav osa inimeste käitumise mõjutamisel on alkoholil. Maakonna tasemel piirangu kehtestamise järel vähenes Tartu maakonnas nakatunute arv kiiresti. Tartu maakonnas alanes 7. augustil 2020. a kehtestatud alkoholimüügi piirangu järel nakkuse leviku näitaja, olles piirangu kehtestamise hetkel 24,2 ning 27. augusti 2020. a seisuga 7,2. Seega võib hinnata, et piirangu kehtestamisel on olnud positiivne mõju viiruse leviku tõkestamisel. Seetõttu on alkoholimüügi piirang üks proportsionaalne ning põhjendatud meede viiruse leviku tõkestamisel ja puhangute ärahoidmisel, arvestades muu hulgas seda, et nimetatud nakkuskolletest nakkuse saanud isikute kaudu on tekkinud eraldiseisvad suurearvulised nakkuskolded.

Terviseamet on tõstnud tervishoiualase olukorra teisele tasemele,² mille alusel on statsionaarne eriarstiabi ja üldarstiabi ümber korraldatud. Arvestades asjaolu, et pikalt siseruumis viibides ja alkoholi tarbides kaob distantseerimise meetmete mõju järgimine ning sedagi, et alkoholi tarbimine nõrgendab inimese immuunsüsteemi ja seega organismi vastupanuvõimet nakkushaigustele, on kohaldatud meetmed eesmärgipärased ja proportsionaalsed.³ Alkohol muudab inimese käitumist ning suurendab käitumisjuhiste järgimata jätmise tõenäosust märgatavalt.

Arvestades koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatava COVID-19 haiguse kiiret levikut kehtestas Vabariigi Valitsus alates 1. veebruarist 2021. a täiendavad liikumisvabaduse piirangud, mille kohaselt ei tohi kliendid toitlustusettevõtte müügi- või teenindussaalides ja meelelahutusteenuse osutamise kohas viibida alates kella 21.00 kuni 06.00. Samuti peavad olema täidetud muud nõuded, näiteks hajutamine.

Koosmõjus alkoholoolse joogi jaemüügi õiguse peatamise jätkuva piiranguga peaksid meetmed senisest efektiivsemalt tõkestama koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatava COVID-19 haiguse levikut. Kui alkoholoolse joogi jaemüügi õiguse peatamise piirangust kõrvalehoidmine jätkub, võib vajalikuks osutada lisapiirangute kehtestamine. Piirangutest kõrvalehoidjate leidmiseks ning kõrvalehoidmise ärahoidmiseks tugevdatakse ka järelevalvet piirangu täitmise üle.

Terviseameti hinnangul vähendab alkoholi müügi piirang nakkuse leviku tõenäosust ning Terviseamet ja Vabariigi Valitsust nõustavad teadlased peavad alkoholi müügi piirangut haiguse leviku piiramisel põhjendatuks.

Vabariigi Valitsus on alates 16. novembrist 2020. a kehtestanud ka teisi liikumisvabaduse piiranguid, näiteks nn 10+2 reegli, mille kohaselt lubati toitlustusettevõtte müügi- või teenindussaalides ja meelelahutusteenuse osutamise kohas koos viibida ja liikuda kuni 10 isikul, kes peavad hoidma teistega vähemalt kahemeetrist vahemaad, välja arvatud juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole mõistlikult võimalik tagada. Alates 1. veebruarist 2021. a kehtib toitlustusettevõtte müügi- või teenindussaalides või meelelahutusteenuse osutamise kohas viibijatele nn 6+2 reegel, mille kohaselt võib neis kohades koos viibida ja liikuda kuni kuus isikut, kes peavad teistega hoidma vähemalt kahemeetrist vahemaad. Kuni kuue isiku koos viibimise või liikumise nõue ei kehti perekondade kohta. Samuti tuleb meelelahutusteenuse

² Terviseameti käskkiri, 10.11.2020 nr 1.1-1/20/52.

³ Suurtes kogustes alkoholi tarbimine suurendab ägeda respiraatorse distressi sündroomi (ARDS) riski, mis on COVID-19 üks raskemaid tüsistusi (WHO, https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0010/437608/Alcohol-and-COVID-19-what-you-need-to-know.pdf?ua=1).

osutamise kohas (näiteks kinos, ööklubis, täiskasvanute klubis, kasiinos, keegli, piljardi ja *bowling*'u mängukohtades) endist viisi järgida kuni 50% täituvuse nõuet, tagada desinfitseerimisvahendite olemasolu jm Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korralduses nr 282 (punktides 9¹ ja 10) ettenähtud nõuete täitmine. Erinevad meetmed koosmõjus tõkestavad koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatava COVID-19 haiguse levikut.

Seatav piirang riivab teataval määral ettevõtlusvabadusõiguse kaitseala, kuid on arvestades kehtivat olukorda vajalik, proportsionaalne ja kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega (edaspidi *PS*). Piirangu kehtestamisel on analüüsitud nii majanduslike (ettevõtjate) huvide kui ka sotsiaalsete huvide, põhiseaduslike väärtuste (sh inimeste tervise kaitse, avaliku korra ja turvalisuse tagamine) ja isikute põhiseaduslike õiguste tasakaalustamise vajadust.

PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas PS-ga. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõte tuleneb PS § 11 teisest lausest, mille kohaselt õiguste ja vabaduste piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Praegusel juhul on piirangute seadmine üldistes huvides ja need seatakse üle riigi.

PS § 31 kohaselt on Eesti kodanikel õigus tegelda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja -liitudesse. Seadus võib sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra. Ettevõtlusvabaduse kui vabadusõiguse kaitseala on riivatud, kui avalik võim mõjutab seda vabadust ebasoodsalt. Alkohoolse joogi jaemüügi piiramine on ettevõtlusvabadusse sekkumine ja ebasoodne mõju. PS § 31 teine lause annab seadusandjale volituse põhiõiguse – ettevõtlusvabadusõiguse piiramiseks AS-ga. Ettevõtlusvabaduse piiramiseks piisab igast mõistlikust põhjusest. See põhjus peab johtuma avalikust huvist või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest, olema kaalukas ja enesestmõistetavalt õiguspärane. Mida intensiivsem on ettevõtlusvabadusse sekkumine, seda mõjuvamad peavad aga olema sekkumist õigustavad põhjused (Riigikohtu 10.05.2002 otsus nr 3-4-1-3-02 p 14, Riigikohtu 06.07.2012 otsus nr 3-4-1-3-12, p 51). Arvestades, et selle vabaduse piiramiseks on alus seaduses ning legitiimne ja põhjendatud olukord, mis tuleneb avalikust huvist ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest, on sellise piirangu seadmine õiguspärane. Ettevõtlusvabaduse piirangut saab pidada mõõdukaks põhjusel, et alkohoolse joogi jaemüügi õigus peatatakse kindlaks perioodiks ning selle vajadust hinnatakse järjepidevalt, tuginedes epidemioloogilistele uuringutele ja iga päev kajastatud näitajatele (uute juhtude arv jne). Ajaliselt mõõdetava piirangu korral on ettevõtjal võimalik tõhusamalt oma tegevust ette planeerida.

Alkohoolse joogi kättesaadavuse vähendamise eesmärki ei ole võimalik saavutada tõhusalt muul viisil. Ei ole vahendit, mis piiraks küll samavõrd alkohoolse joogi kättesaadavust ning vähendaks selle siseruumides tarbimisest lähtuvat ohtu viiruse levikuks, kuid piiraks vähem ettevõtjate õigusi. Arvestades nakkuse praegust levikut, haigete ja nende lähikontaktsete tõendatud viibimist meelelahutusteenuse osutamise kohtades ja toitlustusettevõtetes, kus on võimalik osta kohapeal tarbimiseks alkoholi, ning sellisest käitumisest lähtuvaid nakkuskoldeid, mis on levinud muu hulgas töökollektiividesse, nakkuskollete asukohti ning isikute liikumisvabadust, on tõhusam kehtestada piirang kogu riigis tervikuna, mitte üksiku kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.

Seejuures on oluline märkida, et ettevõtlusvabaduse piirang kehtestatakse tähtajalisena, samuti ei peatata alkohoolse joogi jaemüüki kohapealseks tarbimiseks tervikuna, vaid seda tehakse ajavahemikus kella 22.00 kuni 10.00. COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku ennetamiseks ja tõkestamiseks on alkohoolse joogi jaemüügi õigust piiratud ka

varem, mistõttu ei ole tegemist uue varem kehtestamata piiranguga. Raske on prognoosida, millal viiruse levik võimaldab piirangutest loobuda. Vältimaks ülemäära pikka piirangu perioodi, on korralduste kehtivuse ajaks kehtestatud üks kuu, mida vajaduse korral pikendatakse. Piirangute kehtestamisel lähtutakse konkreetsest olukorrast riigis (nt näitajate tõus või langus, nakkuskollete levik ja haiguse levikuteed jms), samuti WHO edasistest suunistest.

Eespool toodust tulenevalt on ettevõtlusvabaduse piirang mõõdukas ja proportsionaalne soovitud eesmärgiga. Arvestades nakkuse praegust levikut, haigete ja lähikontaktsete liikumist ja nakkuskollete asukohti ning isikute liikumisvabadust, on tõhusam kehtestada piirang kogu riigis tervikuna, mitte üksiku kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.

AS § 36 lõike 2 kohaselt tuleb alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamisel riigis, maakonnas või kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil tervikuna teavitada alkohoolse joogi jaemüügi õigust omavat isikut sellest viivitamata massiteabevahendite kaudu. Seetõttu nähakse korralduse punktis 7 ette, et massiteabevahendite valdajatel tuleb korraldus viivitamata avaldada. Korralduse punkti 3 kohaselt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kohustus toimetada majandustegevuse registri kaudu korraldus viivitamata kätte alkoholi jaemüügiga tegelevatele isikutele. Korraldus avaldatakse ka Riigi Teatajas ja veebilehel kriis.ee.

Riiklikku järelevalvet alkohoolse joogi jaemüügiga seonduvate nõuete täitmise ning alkohoolse joogi tarbimise piirangute järgimise üle teostab oma haldusterritooriumil valla- või linnavalitsus, kes võib AS-s sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras. Alkohoolse joogi jaemüügil kehtivate piirangute ja keeldude rikkumine (AS § 65) on karistatav väärteto korras. Alkohoolse joogi jaemüügil kehtivate piirangute või keeldude rikkumise eest, kui puuduvad mõne teise AS 5. peatükis nimetatud väärteto tunnused, karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 5000 eurot.

Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub allakirjutamisel erisusega, et alkoholi jaemüügi piirang ning selle erandid jõustuvad 1. märtsil 2021. a. Korraldus kehtib kuni 31. märtsini 2021. a.

Haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 61 lõike 1 kohaselt kehtib haldusakt adressaadile teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest alates, kui haldusaktis ei ole ette nähtud hilisemat kehtima hakkamist. Korralduse kohaselt toimetab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium korralduse adressaatidele kätte majandustegevuse registri kaudu. Kuivõrd alkoholi jaemüügiga tegelevad ettevõtjad on registreeritud majandustegevuse registris, siis on võimalik seda kanalit kasutada korralduse kättetoimetamiseks. Vastavalt HMS § 27 lõike 2 punktile 3 loetakse elektrooniliselt kättesaadavaks tehtud või edastatud dokument kättetoimetatuks, kui dokument või teade dokumendi kättesaadavaks tegemise kohta on edastatud äriühingu äriregistrisse kantud elektronposti aadressil. Seega tuleb korraldus digitaalallkirjaga varustatult või põhjendatud juhul üksnes e-templiga varustatult saata e-kirjaga või teha adressaatidele kättesaadavaks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on võimekus mõne tunni jooksul pärast korralduse allkirjastamist edastada kõikidele ettevõtjatele kättetoimetamise teade. Seetõttu toimetatakse korraldus kätte sisuliselt viivitamata.

Korraldusega kehtestatakse inimeste elu ja tervise ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks meede, mis on hädavajalik avaliku korra tagamiseks viiruse leviku tõkestamiseks.

Korraldust saab vaidlustada, esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide Vabariigi Valitsusele 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada, esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.